

Uchwała Nr LXX/417/2024
Rady Powiatu Bieszczadzkiego
z dnia 26 marca 2024 r.

*w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2024-2026”*

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt. 3a i art. 12 pkt. 11 ustawy z 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 107) oraz art. 180 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.)

uchwała się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2024-2026”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Marek Bajda

Załącznik do uchwały Nr LXX/417/2024
Rady Powiatu Bieszczadzkiego
z dnia 26 marca 2024 r.

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE BIESZCZADZKIM
NA LATA 2024-2026**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Ustrzyki Dolne, 2024 r.

Wstęp.....	3
I. Podstawy prawne Programu.	4
II. Diagnoza problemów społecznych w powiecie bieszczadzkim.....	8
III. Diagnoza pieczy zastępczej w powiecie bieszczadzkim.....	13
IV. Plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej	21
V. Zakładane rezultaty realizacji Programu:	24
VI. Źródła finansowania Programu.....	26
VII. Monitoring i ewaluacji Programu	26
VIII. Podsumowanie	26
IX. <u>SPIS TABEL</u>	27

Wstęp

Rodzina jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem dla rozwoju dziecka. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2023 r. poz. 1426 z późn.zm.), zwana dalej Ustawą, reguluje zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zasady sprawowania pieczy zastępczej. Zgodnie z preambułą ustawy, celem podstawowym jest :

1. Dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, troski o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową oraz ochrona ich praw i wolności.
2. Dobro rodziny, która stanowi podstawową komórkę społeczną oraz naturalne środowisko rozwoju oraz dobro wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci.

Cel ten może być osiągnięty przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzinami. Ustawa w sposób kompleksowy reguluje zagadnienia pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz kwestie związane z systemem pieczy zastępczej.

Rodziny należy wzmacniać poprzez działania profilaktyczne oraz pomocowe, należy również zapewniać kompleksowe wsparcie dla rodzin i dzieci.

System pieczy zastępczej to system zintegrowanych działań osób i instytucji mających na celu zapewnienie właściwej opieki i wychowania dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej. Właściwa organizacja pieczy zastępczej jest zadaniem wymagającym dużego zaangażowania wszystkich tworzących ją osób i instytucji.

W większości przypadków pobyt dzieci w pieczy ma charakter permanentny a ustawodawca założył, że ma to być stan przejściowy. Jednak gdy rodzice biologiczni nie wykazują chęci aby odzyskać prawo do opieki nad potomstwem, należy dołożyć starań aby stworzyć dzieciom przebywającym w pieczy zastępczej jak najlepsze warunki. Bardzo ważne są wszelakie działania profilaktyczne: specjalistyczne poradnictwo, wsparcie merytoryczne, udział w szkoleniach , tworzenie warunków dla funkcjonowania grup wsparcia.

Umieszczając dziecko w rodzinie zastępczej należy przede wszystkim mieć na względzie jego podmiotowość i prawo do:

1. Wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowania dziecka poza rodziną do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
2. Powrotu do rodziny biologicznej;
3. Utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami biologicznymi, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów;
4. Stabilnego środowiska wychowawczego;
5. Kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku;

6. Pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia;
7. Ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka;
8. Informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości;
9. Ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem;
10. Poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej;
11. Dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Aby zapewnić wsparcie rodzinom przeżywającym różne kryzysy i trudności powstał „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie bieszczadzkim na lata 2024-2026”, zwany dalej Programem. Program został opracowany na podstawie art. 180 pkt. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i stanowi integralną część „Powiatowej Strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie bieszczadzkim na lata 2020-2026”. Został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie Powiatu Bieszczadzkiego oraz o aktualne potrzeby wynikające z umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi. Przy opracowaniu niniejszego dokumentu wykorzystano sprawozdania i informacje własne PCPR.

W Programie wskazano na konieczność podjęcia działań profilaktycznych, wspomagających i wspierających rodzinę biologiczną dziecka, rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz usamodzielniających się wychowanków. Nadrzędnym zamysłem Programu jest zapewnienie każdemu dziecku z naszego powiatu, pozbawionemu opieki rodziców, odpowiedniego środowiska wychowawczego i społecznego do prawidłowego rozwoju i funkcjonowania.

I. Podstawy prawne Programu.

Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej należy do zadań własnych powiatu. Na terenie Powiatu Bieszczadzkiego zadania związane z pieczą zastępczą realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych, które zgodnie z Zarządzeniem Starosty Bieszczadzkiego Nr 31/11 z dnia 10 października 2011 r. pełni funkcję Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. PCPR odpowiada m.in. za organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie. Powiat finansuje świadczenia na rzecz rodzin zastępczych, pokrywa koszty utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych na terenie innego powiatu. Ponadto finansuje wszystkie świadczenia związane z usamodzielnianiem się pełnoletnich osób wychowanych w rodzinach zastępczych lub opuszczających inne instytucje wychowawcze. Powiat sprawuje zatem w systemie opieki zastępczej funkcje organizacyjne, wspierające, administracyjne i kontrolne.

Do zadań własnych powiatu, realizowanych na podstawie Ustawy należą m.in.:

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej

- pieczy zastępczej, plan ograniczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej;
2. Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
  3. Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
  4. Tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
  5. Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
  6. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
  7. Organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
    - 1) grup wsparcia,
    - 2) specjalistycznego poradnictwa;
  8. Wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
  9. Zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
  10. Wprowadzanie danych do rejestru, o którym mowa a art. 38d ust. 1 ustawy, ich aktualizacja i usuwanie;
  11. Kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
  12. Finansowanie:
    - 1) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu;
    - 2) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne;
    - 3) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;

13. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej;
14. Przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o zaległości z tytułu ponoszenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

1. Realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
2. Finansowanie pobytu w pieczy zastępczej małoletnich cudzoziemców, przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
3. Finansowanie:
  - 1) wydatków związanych z dowozem do rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, a także związanych z odwiezieniem dziecka, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na czas określony, jeżeli sposób i zasady pokrycia kosztów powrotu dziecka nie wynikają z orzeczenia lub informacji sądu lub innego organu państwa obcego,
  - 2) średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka oraz świadczeń pieniężnych;
  - 3) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne
    - dotyczących osób, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt. 1 lit. b i pkt. 2a, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych, jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej realizuje zadania, do których zgodnie z art. 76 ust. 4 Ustawy należą m.in.:

1. prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
2. kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
3. organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
4. zapewnianie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;

5. organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego , wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
6. zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
7. zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
8. organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
9. współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi,, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowym oraz z organizacjami społecznymi;
10. prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
11. zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
12. dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
13. prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
14. przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7 ww. ustawy, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
15. 10. zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne odmy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
16. Zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
17. Przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
18. zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
19. Organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodziny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, którzy nie mogą mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka.

Do zadań koordynatora należy w szczególności:

1. udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
2. przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku;
3. pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
4. zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej, rehabilitacyjnej;
5. zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
6. udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
7. Przystawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

II. Diagnoza problemów społecznych w powiecie bieszczadzkim.

Powiat bieszczadzki obejmuje teren trzech gmin: dwóch wiejskich (Czarna i Lutowiska) i jednej miejsko-wiejskiej (Ustrzyki Dolne). Codziennemu życiu ludzi mieszkających w powiecie bieszczadzkim towarzyszą liczne problemy, które swoim zasięgiem obejmują coraz większą grupę ludzi i coraz młodsze pokolenia oraz spośród których bezrobocie uważane jest za największy problem społeczny. Ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizm są najpoważniejszymi problemami społecznymi naszego powiatu, zaś podjęte działania naprawcze nie rozwiązały problemu. Zauważa się iż bardzo duża liczba osób z powodu braku perspektyw na lepszy rozwój i pracę emigruje do krajów zachodnich i coraz częściej są to młodzi ludzie.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie Powiatu Bieszczadzkiego została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych uzyskane w toku bieżącej jego działalności, dane uzyskane z Urzędów Gmin Czarna, Lutowiska, Ustrzyki Dolne, Powiatowego Urzędu Pracy, Policji, Szkół, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych, Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej.

Poniższa tabela prezentuje dane ze sprawozdań ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu, dotyczące liczby rodzin zamieszkujących powiat bieszczadzki, które korzystały z powodu różnych problemów z pomocy ośrodków pomocy społecznej.

Tabela nr 1. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2020 - 2022 w Miejsko Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Ustrzykach Dolnych.

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2020		2021		2022	
		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1	Ubóstwo	247	619	218	537	188	456
2	Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
3	Bezdomność	9	9	9	9	11	11
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa	63	317	58	283	49	239
5	Bezrobocie	207	617	199	604	165	495
6	Niepełnosprawność	143	298	120	249	103	193
7	Długotrwała lub ciężka choroba	220	467	181	395	143	264
8	Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	32	106	32	125	29	127
9	Przemoc w rodzinie	4	13	5	14	2	5
10	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
11	Alkoholizm	7	12	8	18	8	18
12	Narkomania	0	0	0	0	0	0
13	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1	3	5	5	9
14	Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0
15	Zdarzenia losowe	5	17	2	2	1	1
16	Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	3	7
17	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	1	4	0	0	0	0

Opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS

Tabela nr 2. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2020 - 2022 w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Czarnej

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2020		2021		2022	
		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach

1	Ubóstwo	50	168	50	169	46	159
2	Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
3	Bezdomność	0	0	0	0	0	0
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa	12	63	9	47	10	53
5	Bezrobocie	26	98	31	103	28	97
6	Niepełnosprawność	20	37	16	39	13	34
7	Długotrwała lub ciężka choroba	10	22	6	14	3	12
8	Bezradność w sprawach opiek.- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	13	49	16	58	13	51
9	Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0
10	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
11	Alkoholizm	3	8	5	6	7	14
12	Narkomania	1	1	0	0	0	0
13	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	0	0	0	0
14	Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0
15	Zdarzenia losowe	0	0	1	3	0	0
16	Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0
17	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

Tabela nr 3. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2020 – 2022 w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Lutowiskach.

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2020		2021		2022	
		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1	Ubóstwo	53	121	44	83	49	108
2	Sieroctwo	0	0	0	0	0	0

3	Bezdomność	2	2	1	1	0	0
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa	0	0	0	0	0	0
5	Bezrobocie	61	182	45	124	40	115
6	Niepełnosprawność	28	48	21	28	26	37
7	Długotrwała lub ciężka choroba	56	125	47	95	50	101
8	Bezradność w sprawach opiek.- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	8	25	10	33	9	25
9	Przemoc w rodzinie	1	4	0	0	0	0
10	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
11	Alkoholizm	11	24	11	28	10	16
12	Narkomania	0	0	0	0	0	0
13	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1	0	0	1	4
14	Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0
15	Zdarzenia losowe	1	1	0	0	0	0
16	Sytuacja kryzysowa	1	1	0	0	0	0
17	Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

Problemy związane z macierzyństwem i wielodzietnością.

Macierzyństwo i wielodzietność same w sobie nie stanowią problemów społecznych, jednakże bardzo często pojawiają się problemy związane z realizacją funkcji macierzyńskiej oraz funkcjonowaniem rodzin wielodzietnych. Dzieje się tak, kiedy rodziny nie radzą sobie z opieką nad dzieckiem, nie potrafią właściwie realizować funkcji rodzicielskiej, w przypadku rodzin wielodzietnych często rodzice są też zbyt obciążeni, aby poradzić sobie ze wszystkimi zadaniami. Konieczne jest wtedy ich wsparcie w realizacji funkcji macierzyńskiej. W latach 2020-2022 liczba rodzin korzystających z powodu ochrony macierzyństwa utrzymuje się na zbliżonym poziomie (w gminie Czarna) lub spada (na terenie gminy Ustrzyki Dolne). Na terenie gminy Lutowiska nie było rodzin korzystających z pomocy z tego powodu.

Tabela nr 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności.

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Gmina Ustrzyki Dolne	63	58	49

Gmina Czarna	12	9	10
Gmina Lutowiska	0	0	0
Razem	75	67	59

opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Kolejnym powodem udzielania pomocy społecznej jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Wiąże się ona z brakiem umiejętności wychowawczych i opiekuńczych, z problemami z realizacją zadań z zakresu opieki nad dziećmi, ich wychowywania oraz prowadzenia gospodarstwa domowego – przygotowywania posiłków, utrzymywania porządku, realizacji obowiązków rodzicielskich, co najczęściej skutkuje problemami przejawianymi przez dzieci, w tym zachowaniami dysfunkcyjnymi. W ostatnich trzech latach liczba rodzin korzystających z wsparcia z tego powodu utrzymuje się na tym samym poziomie na terenie gmin powiatu. W przypadku bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i problemów z prowadzeniem gospodarstwa domowego rodziny mogą być wsparte pracą asystenta rodziny. Każda z gmin na terenie powiatu zapewnia takie wsparcie. W związku z rosnącymi we współczesnym społeczeństwie trudnościami związanymi z pełnieniem ról rodziców, realizacją funkcji opiekuńczo-wychowawczej, brakiem wsparcia młodych rodziców ze strony dalszej rodziny (np. rodziców, rodzeństwa) oraz pojawiającymi się w coraz szerszym zakresie problemami wychowawczymi z dziećmi i młodzieżą prognozować można wzrost liczby rodzin, których dotyczyć będzie problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Tabela nr 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2020 - 2022.

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Gmina Ustrzyki Dolne	32	32	29
Gmina Czarna	13	16	13
Gmina Lutowiska	8	10	9
Razem	53	58	51

opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

Ośrodki pomocy społecznej są instytucją, która może wspomóc rodzinę biologiczną w pokonywaniu trudności życiowych oferuje m.in. pomoc w formie wsparcia przez asystenta rodziny. Zadaniem asystenta jest pomoc rodzinom w wypełnianiu ich ról społecznych tak aby nie dopuścić do umieszczenia dzieci poza rodziną, w rodzinach zastępczych lub placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Głównym celem pracy asystenta jest podniesienie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców, radzenia sobie w sytuacjach dnia codziennego, umiejętności dotyczących prowadzenia gospodarstwa domowego.

Tabela nr 6. Wsparcie asystenta rodzin w latach 2020-2022.

	Wsparcie asystenta rodziny	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Gmina Ustrzyki Dolne	Liczba asystentów rodziny	1	1	1
	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta	10	14	11
	Liczba dzieci w tych rodzinach	23	27	17
Gmina Czarna	Liczba asystentów rodziny	1	1	1
	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta	4	6	5
	Liczba dzieci w tych rodzinach	12	20	16
Gmina Lutowiska	Liczba asystentów rodziny	1	1	1
	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta	5	4	4
	Liczba dzieci w tych rodzinach	10	8	9

III. Diagnoza pieczy zastępczej w powiecie bieszczadzkim.

Rodzinna piecza zastępcza.

Rodzinna piecza zastępcza to oparta na modelu wychowania rodzinnego, forma pieczy zastępczej nad dziećmi i młodzieżą pozbawionymi trwale lub czasowo opieki rodziców biologicznych, która w wypełnianiu swoich funkcji kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw. Rodzina zastępcza zapewnia dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, w tym: odpowiednie warunki bytowe, możliwości rozwoju fizycznego i społecznego, zaspakajania indywidualnych potrzeb dziecka, właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, odpowiednie warunki do odpoczynku oraz organizacji czasu wolnego.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza;
- 2) rodzinny dom dziecka.

Rodziny zastępcze dzielą się na:

- 1) spokrewnione, które tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
- 2) niezawodowe;
- 3) zawodowe, w tym:
  - zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego;
  - zawodowe specjalistyczne.

Rodziny niezawodowe, zawodowe oraz rodzinne domy dziecka tworzą małżeństwa lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W rodzinach zawodowych i niezawodowych możliwe jest umieszczenie do trójki dzieci, natomiast w rodzinnych domach dziecka – ośmiu. Przekroczenie w/w limitów jest możliwe w razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, jednakże musi odbyć się to za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka i po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Rodzinna piecza zastępcza jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem. W sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej, najlepszym wyjściem jest zapewnienie mu opieki rodzinnej w rodzinie zastępczej.

Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku podjęcia dalszego kształcenia – nie dłużej niż do 25 r. ż, ale również, w wyniku zmiany sytuacji prawnej (przywrócenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej), może ustać potrzeba sprawowania dalszej pieczy zastępczej. Kandydaci na rodziny zastępcze, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej, muszą posiadać świadomość czasowości opieki nad dzieckiem, brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej. Jeśli rodzice biologiczni nie mogą wypełniać wobec swego dziecka funkcji opiekuńczo-wychowawczych, oznacza to, że zostali trwale lub czasowo pozbawieni władzy rodzicielskiej albo władza ta została im ograniczona lub zawieszona.

Liczbę rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Bieszczadzkiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 7. Liczba rodzin zastępczych i przebywających w nich dzieci w latach 2020 - 2022 w Powiecie Bieszczadzkim.

Rok	Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych	Liczba dzieci umieszczonych w r. spokrewnionych	Liczba rodzin zastępczych niezawodowych	Liczba dzieci umieszczonych w r. niezawodowych	Liczba rodzin zastępczych zawodowych	Liczba dzieci umieszczonych w r. zawodowych	Liczba rodzinnych domów dziecka	Liczba dzieci umieszczonych w RDD
2020	17	20	9	12	5	12	1	6
2021	15	18	7	10	5	11	1	6
2022	14	17	7	10	4	9	1	9

opracowanie własne

Tabela nr 8. Liczba rodzin zastępczych i przebywających w nich dzieci w latach 2020 - 2022 w Powiecie Bieszczadzkim - ogółem.

Rok	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych
2020 r.	32	50
2021 r.	28	45
2022 r.,	26	45

opracowanie własne

Dzieci pochodzące z terenu Powiatu Bieszczadzkiego umieszczane są również w rodzinnych formach pieczy zastępczej na terenie innych powiatów.

Tabela nr 9. Liczba dzieci pochodzących z terenu powiatu bieszczadzkiego przebywających w pieczy zastępczej poza powiatem bieszczadzkim w latach 2020-2022 r.

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba umieszczonych dzieci	16	13	9

opracowanie własne

Tabela nr 10. Dzieci w pieczy zastępczej ze względu na okres przebywania w pieczy, w latach 2020 - 2022 w powiecie bieszczadzkim.

Okres przebywania w pieczy zastępczej	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Do 3 m-cy	0	0	0
Powyżej 3 do 6 m-cy	0	0	0
Powyżej 6 do 12 m-cy	3	1	3
Powyżej 1 roku do 2 lat	2	3	1
Powyżej 2 lat do 3 lat	1	2	4
Powyżej 3 lat	36	36	32
Razem	42	42	40

opracowanie własne

Jak wynika z danych zawartych w tabeli nr 3 dla większości dzieci pobyt w rodzinie zastępczej w przeważającej większości przypadków trwa powyżej 3 lat. Tym samym rodzina zastępcza traci funkcję „tymczasowości” dla dziecka, a staje się dla niego stałym środowiskiem wychowawczym, w wielu przypadkach aż do pełnoletności. Zjawisko to dotyczy wszystkich typów rodzin. Bardzo często sąd pozostawia dzieci na wiele lat w rodzinach zastępczych (tracą one wówczas szansę na wychowywanie się w rodzinie adopcyjnej) nim pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej.

Jeśli chodzi o powroty dzieci z pieczy zastępczej to w okresie od 2020 r. do 2022 r. trójka dzieci opuściła pieczę zastępczą, powracając do rodziny naturalnej.

Tabela nr 11. Dzieci w pieczy zastępczej ze względu na wiek, w latach 2020 - 2022 w powiecie bieszczadzkim.

Wiek dzieci w pieczy zastępczej	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Poniżej 1 roku	0	0	0
Od 1 roku do 3 lat	1	1	2
4-6 lat	3	1	2
7-13 lat	17	15	12
14-17 lat	16	14	15

18-24 lata	5	11	9
Razem	42	42	40

opracowanie własne

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli najliczniejszą grupę wiekową w rodzinach zastępczych stanowią dzieci w przedziale wiekowym od 14 do 17 lat oraz dzieci w przedziale wiekowym od 7 do 13 lat. Tabela obrazuje, że dzieci umieszczone w pieczy zastępczej są w zdecydowanej większości w wieku szkolnym, w najbliższych latach osiągną pełnoletność i będą się usamodzielniać. Zatem niektóre rodziny zastępcze, które obecnie funkcjonują (szczególnie rodziny spokrewnione) przestaną funkcjonować. Jednocześnie obserwujemy brak kandydatów na rodziny zastępcze, co stanowi poważny problem w dalszym rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej.

Tabela nr 12. Liczba kandydatów na rodziców zastępczych przeszkolonych w powiecie bieszczadzkim w latach 2020 -2022.

	Liczba przeszkolonych kandydatów
2020 r.	0
2021 r.	0
2022 r.	0

opracowanie własne

Oprócz szeregu działań podejmowanych w zakresie wspierania pieczy zastępczej podstawowym działaniem jest zapewnienie świadczeń pieniężnych na: częściowe pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej, świadczenie na kontynuowanie nauki dla wychowanków pieczy zastępczej, ich usamodzielnienie i zagospodarowanie oraz szereg innych świadczeń, tak zwanych fakultatywnych wynikających z indywidualnych potrzeb danej rodziny zastępczej oraz wpisanych w ustawę (tj. dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania, wydatki związane z potrzebami przyjmowanego dziecka, wydatki związane z wystąpieniem zdarzeń losowych mających wpływ na jakość sprawowanej opieki). Poniższe tabele szczegółowo przedstawiają wydatki związane z pieczą zastępczą.

Tabela nr 13. Kwoty świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych oraz rdd (bez kosztów poniesionych na dzieci pochodzące z terenu innych powiatów) w 2020 r.

Udzielone świadczenia w podziale na kategorie rodzin	Wydatkowana kwota
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych spokrewnionych	164.530,00 zł
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych niezawodowych	151.013,00 zł
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych zawodowych	73.070,00 zł
Świadczenie pieniężne dla prowadzących rodzinny dom dziecka	15.418,00 zł

Wynagrodzenie dla rodzin zawodowych oraz prowadzących rdd	100.416,00 zł
Wynagrodzenie z tytułu umowy- zlecenie dla osoby zatrudnionej przez rodzinę zastępczą oraz prowadzących rdd	3.862,00 zł
Razem	508.273,00 zł

opracowanie własne

Tabela nr 14. Kwoty świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych oraz rdd (bez kosztów poniesionych na dzieci pochodzące z terenu innych powiatów) w 2021 r.

Udzielone świadczenia w podziale na kategorie rodzin	Wydatkowana kwota
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych spokrewnionych	160.050,00 zł
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych niezawodowych	106.518,00 zł
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych zawodowych	72.005,00 zł
Świadczenie pieniężne dla prowadzących rodzinny dom dziecka	16.449,00 zł
Wynagrodzenie dla rodzin zawodowych oraz prowadzących rdd	109.397,00 zł
Wynagrodzenie z tytułu umowy- zlecenie dla osoby zatrudnionej przez rodzinę zastępczą oraz prowadzących rdd	3.973,00 zł
Razem	468.392,00 zł

opracowanie własne

Tabela nr 15. Kwoty świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych oraz rdd (bez kosztów poniesionych na dzieci pochodzące z terenu innych powiatów) w 2022 r.

Udzielone świadczenia w podziale na kategorie rodzin	Wydatkowana kwota
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych spokrewnionych	150.551,94 zł
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych niezawodowych	90.712,00 zł
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych zawodowych	54.233,36
Świadczenie pieniężne dla prowadzących rodzinny dom dziecka	57.448,96
Wynagrodzenie dla rodzin zawodowych oraz prowadzących rdd	117.708,14 zł
Wynagrodzenie z tytułu umowy- zlecenie dla osoby zatrudnionej przez rodzinę zastępczą oraz prowadzących rdd	12.974,96 zł
Razem	483.629,36 zł

Powiat Bieszczadzki nie posiada w swych strukturach placówek opiekuńczo – wychowawczych, wobec czego dzieci pozbawione opieki i wychowania rodziców z terenu naszego powiatu umieszczane były w placówkach na terenie innych powiatów. Za wszystkie dzieci, które objęte są wsparciem pieczy zastępczej finansowo odpowiada powiat, z którego pochodzą a więc wydatki te ujęte są w budżecie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych.

Tabela nr 16. Ilość dzieci z powiatu bieszczadzkiego przebywająca w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2020 - 2022.

	Ilość dzieci	Koszt utrzymania
2020 r.	2	96.554,08 zł
2021 r.	1	64.996,36 zł
2022 r.	1	44.226,00 zł

opracowanie własne

Osoby usamodzielniane.

Odrębny dział systemu pieczy zastępczej stanowią osoby usamodzielniane. Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą, jest trudność w pozyskaniu we własnym zakresie mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ponadto osoby te cechują się często biernością, niechęcią do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niską motywacją do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te w istotny sposób utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego celowe jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób, umożliwiającą młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia.

Tabela nr 17. Liczba świadczeń przyznanych wychowankom usamodzielnionym, w latach 2020-2022.

	Pomoc na kontynuowanie nauki	Pomoc na usamodzielnienie	Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej
2020 r.			
Liczba wychowanków	6	8	2
Kwota wydatkowana	23.500,32 zł	48.574,00 zł	5.400,00 zł
2021 r.			
Liczba wychowanków	5	3	1
Kwota wydatkowana	23.538,00 zł	18.127,00 zł	3.450,00 zł
2022 r.			
Liczba wychowanków	5	3	0
Kwota wydatkowana	22.117,00 zł	19.411,00 zł	0,00 zł

opracowanie własne

Wsparcie oferowane rodzinom zastępczym.

Zgodnie z art. 180 pkt. 6 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych oferuje rodzinom zastępczym szkolenia, których celem jest zapewnienie rodzinom zastępczym możliwości podniesienia swoich kwalifikacji oraz udzielenie pomocy i wsparcia, poprzez wzajemną wymianę poglądów i doświadczeń związanych z wychowaniem dzieci. W latach 2020-2022 zorganizowano szkolenia o następującej tematyce:

Tabela nr 18. Liczba przeszkolonych osób z rodzin zastępczych w latach 2020-2022 oraz tematy szkoleń.

	Liczba przeszkolonych osób z rodzin zastępczych	Temat szkolenia
2020 r.	15	„Komunikacja z dzieckiem”
2021 r.	6	„Ochrona danych osobowych”
2022 r.	7	„Zrozumieć dziecko – fundamentalne potrzeby rozwojowe dzieci i młodzieży”

Zgodnie ze wspomnianym wyżej art. 180 pkt. 7 powiat organizuje wsparcie dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności poprzez tworzenie warunków do powstawania grup wsparcia i specjalistycznego poradnictwa.

Tabela nr 19. Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin zastępczych na terenie powiatu bieszczadzkiego, w latach 2020-2022.

	Poradnictwo prawne	Poradnictwo psychologiczne
2020 r.	Udzielono 5 porad dla 4 rodzin zastępczych	Udzielono 10 porad dla 6 rodzin zastępczych
2021 r.	Udzielono 5 porad dla 3 rodzin zastępczych	Udzielono 13 porad dla 6 rodzin zastępczych
2022 r.	Udzielono 3 porady dla 2 rodzin zastępczych	Udzielono 7 porad dla 5 rodzin zastępczych

opracowanie własne

W latach 2020-2021 spotkania grup wsparcia nie odbywały się z powodu epidemii koronawirusa. Tematy grup wsparcia organizowanych dla rodzin zastępczych z terenu powiatu bieszczadzkiego w roku 2022 oraz liczba osób, które brały w nich udział:

2022 r.:

- „*Funkcjonowanie rodziny zastępczej. Czynniki wspierające i przeszkody.*” – **6 osób**;
- „*Doskonalenie umiejętności wychowawczych. Trudności emocjonalne podopiecznych.*” – **7 osób**;
- „*Wyzwania i zadania stojące przed rodziną zastępczą*” – **3 osoby**.

Analiza SWOT – mocne i słabe strony systemu pieczy zastępczej w powiecie bieszczadzkim.

Mocne strony:	Słabe strony:
<ul style="list-style-type: none"> – koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej; – funkcjonująca grupa wsparcia dla rodzin zastępczych; – wsparcie dla rodzin w sytuacji kryzysowej przez OIK przy PCPR w Ustrzykach Dolnych; – funkcjonowanie zawodowych rodzin zastępczych na terenie powiatu; – prowadzenie szkoleń doskonalących rodziny zastępcze; – wykwalifikowana i doświadczona kadra PCPR w Ustrzykach Dolnych; – zaplecze do prowadzenia szkoleń; – udzielanie wsparcia usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej; – oferowane przez PCPR poradnictwo specjalistyczne: psychologiczne i prawne; – realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> – brak osób chętnych do tworzenia nowych rodzin zastępczych; – brak propozycji pracy dla usamodzielnianych wychowanków; – brak świadomości społecznej o potrzebach w zakresie pieczy zastępczej – mała ilość organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy dziecku i rodzinie; – brak rodziny zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego; – brak wolontariuszy; – brak rodzin pomocowych; – brak chęci rodziców do poprawy swojej sytuacji głównie w sferze opiekuńczo-wychowawczej.
Szanse:	Zagrożenia:
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość pozyskiwania kandydatów w zakresie pieczy zastępczej; – pozyskiwanie środków finansowych na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego; – sprawny system w zakresie pieczy zastępczej; – zawarcie porozumienia o współpracy w zakresie pomocy wolontariuszy; – wsparcie ze strony Bieszczadzkiego Centrum Wspierania Rodziny; – pomoc w zakresie wsparcia rodziny w zakresie oferowanym przez placówkę wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym; – działania promujące pieczę zastępczą; – współpraca z OAO; – podnoszenie kwalifikacji przez pracowników. 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczające środki finansowe na rozwój pieczy zastępczej; – brak chętnych rodzin do sprawowania funkcji rodziny zastępczej; – mała ilość funkcjonujących rodzin zastępczych zawodowych; – wypalenie zawodowe rodzin zastępczych; – brak chęci współpracy między instytucjami; – mało skuteczna praca lub jej zupełny brak ośrodków pomocy społecznej z rodziną biologiczną w celu powrotu dziecka z pieczy zastępczej; – problemy wychowawcze w pieczy zastępczej; – przeciągające się postępowania sądowe dot. małoletnich dzieci; – wypalenie zawodowe pracowników; – powrót osoby po opuszczeniu pieczy zastępczej do dysfunkcyjnego środowiska.

Limit zawodowych rodzin zastępczych na kolejne lata.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie. Na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, informacji z gmin na temat zagrożeń w środowiskach rodzin biologicznych, uwzględniając realne możliwości finansowe powiatu, ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2024-2026, jak w poniższej tabeli:

Tabela nr 20. Limit zawodowych rodzin zastępczych na lata 2024-2026

Rok	Limit
2024	1
2025	1
2026	1

Zgodnie z zapisami ustawy, umowy na pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej zawiera się w ramach powyższych limitów na dany rok kalendarzowy. Podkreślić należy, że założone limity mogą ulec zmianie w zależności od aktualnych potrzeb, zmieniającej się sytuacji oraz posiadanych środków finansowych.

Plan ograniczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Z założenia ustawa przewiduje prawo dziecka do wychowywania w rodzinie, a w razie konieczności do wychowywania w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Dla dziecka które jest pozbawione opieki rodzicielskiej w pierwszej kolejności poszukuje się rodziny zastępczej, a w przypadku niemożności znalezienia takiej rodziny dziecko trafia do instytucjonalnej pieczy zastępczej. Piecza instytucjonalna zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby: emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne. Pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej zgodnie z założeniami ustawy ma charakter przejściowy, a więc do momentu powrotu dziecka do rodziny naturalnej, adopcji bądź umieszczenia go w rodzinnej pieczy zastępczej. Obecnie żadne dziecko pochodzące z terenu powiatu bieszczadzkiego nie przebywa w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W ostatnich latach obserwuje się postępujący brak kandydatów na rodziców zastępczych. W latach 2017-2023 szkolenie dla kandydatów na rodziców zastępczych pozytywnie ukończyło jedenaście osób (w tym cztery małżeństwa). W konsekwencji powstało sześć nowych form rodzinnej pieczy zastępczej, w pięciu przypadkach były to rodziny niezawodowe spokrewnione z dzieckiem. W jednym przypadku kandydaci mimo ukończonego szkolenia nie podjęli się sprawowania funkcji rodziny zastępczej. Na brak wolnych miejsc w pieczy ma duży wpływ długi okres oczekiwania na uregulowanie sytuacji prawnej dzieci co powoduje „blokowanie” miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej, bardzo często dzieci pozostają w pieczy do osiągnięcia pełnoletności. Zaobserwować można również proces starzenia się rodzin zastępczych, przy jednoczesnym braku pojawiających się chętnych do objęcia funkcji rodziny zastępczej. PCPR będzie podejmowało szereg działań w celu pozyskania nowych rodzin zastępczych oraz kandydatów na rodziców zastępczych a tym samym zwiększenie liczby miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej poprzez m.in. opracowanie i realizację niniejszego Programu.

IV. Plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej.

Cel główny Programu: Rozbudowanie i wspieranie istniejącego systemu rodzinnej pieczy zastępczej oraz organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą.

Cel strategiczny nr 1: Promowanie, rozwój i wsparcie rodzinnych formy pieczy zastępczej

Lp.	Działania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
1.	Prowadzenie akcji informacyjnej o formach rodzicielstwa zastępczego	Działania ciągłe 2024-2026	-liczba materiałów promocyjnych
2.	Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze	Działania ciągłe 2024-2026	- liczba rozmów z kandydatami - liczba kandydatów, którzy otrzymali zaświadczenia kwalifikacyjne i którzy zostali skierowani na szkolenie - liczba nowo powstałych rodzinnych form opieki
3.	Tworzenie Rodzinnych Domów dziecka.	Na bieżąco, po zgłoszeniu się kandydatów	- liczba nowo powstałych rodzinnych domów dziecka
4.	Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych	Działania ciągłe 2024-2026	- liczba przeprowadzonych szkoleń, - liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach,
5.	Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa dla rodzin zastępczych	Na bieżąco, zgodnie z potrzebami rodzin	- liczba rodzin które skorzystały ze specjalistycznego poradnictwa -liczba udzielonych porad
6.	wypłata świadczeń zarówno obligatoryjnych jak i fakultatywnych dla rodzin zastępczych i wynagrodzeń dla rodzin zawodowych i RDD	Działania ciągłe 2024-2026	- liczba wypłaconych poszczególnych świadczeń -liczba rodzin którym przyznano świadczenia
7.	Zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich zgodnie z przepisami ustawy	Zgodnie z potrzebami rodzin	- liczba zatrudnionych osób
8.	Organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy	Zgodnie z potrzebami rodzin	-liczba wolontariuszy - liczba rodzin które skorzystały z pomocy wolontariuszy

9.	Udzielanie wsparcia rodzinom zastępczym poprzez rodziny pomocowe	Zgodnie z potrzebami rodzin	- liczba rodzin pomocowych -liczba rodzin które objęto pomocą rodziny pomocowej
10.	Prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych, zapewnienie warunków lokalowych do spotkań rodzin zastępczych w ramach ww. grup	Na bieżąco, w terminach dostosowanych do potrzeb rodzin	- liczba zorganizowanych grup wsparcia -liczba osób biorących udział w grupach wsparcia
11.	Organizowanie spotkań integracyjnych lub okolicznościowych dla rodzin zastępczych	Jeden raz w roku	-liczba zorganizowanych spotkań integracyjnych lub okolicznościowych
12.	Dokonywanie okresowych ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej i okresowych ocen rodzin zastępczych	Zgodnie z harmonogramem na dany rok	-liczba przeprowadzonych ocen sytuacji dziecka -liczba dokonanych ocen rodzin zastępczych
13.	Inicjowanie działań zmierzających do skrócenia okresu pobytu dziecka w pieczy zastępczej	Działania ciągle 2024-2026	-liczba postępowań wszczętych w celu uregulowania sytuacji dziecka -liczba dzieci zgłoszonych do przysposobienia i przysposobionych
14.	Zatrudnianie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	Na bieżąco, zgodnie z potrzebami rodzin	- liczba koordynatorów -liczba rodzin objętych wsparciem koordynatora

Cel strategiczny nr 2: Wspieranie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

Lp.	Działania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
1	Pomoc w tworzeniu programów usamodzielnienia, monitorowanie ich realizacji i aktualizacja oraz współpraca z opiekunami usamodzielnienia.	Działania ciągle 2024-2026	-liczba utworzonych i realizowanych IPU
2	Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa	Działania ciągle 2024-2026	-liczba wychowanków którym udzielono porady -liczba udzielonych porad
3.	Wspieranie finansowe i rzeczowe	Działania ciągle 2024-2026	-liczba wychowanków którym udzielono pomocy - liczba udzielonych świadczeń -kwota świadczeń
4.	Zapewnienie pomocy koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej/pracownika socjalnego	Zgodnie z potrzebami wychowanków	- liczba udzielonych porad -liczba wychowanków które skorzystały z pomocy
5.	Wzmocnienie procesu usamodzielnienia i kompetencji społecznych wychowanków (udział w szkoleniach/, warsztatach, projektach, w tym unijnych)	Działania ciągle 2024-2026 W przypadku udziału w projekcie – okres jego realizacji	- liczba przeprowadzonych szkoleń/warsztatów - liczba wychowanków które wzięły udział w szkoleniach/ warsztatach/projektach

Cel strategiczny nr 3: Współpraca z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej celem powrotu dziecka do środowiska rodzinnego.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
1.	Współpraca pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny na rzecz jego powrotu do rodziny biologicznej	Działania ciągle 2024-2026	- liczba kontaktów pracowników PCPR z ośrodkami i asystentami pracującymi z rodzinami biologicznymi
2.	Opracowywanie indywidualnych planów pomocy dziecku, które są skoordynowane z działaniami asystenta rodziny	Działania ciągle 2024-2026	- liczba planów pomocy dziecku przygotowanych we współpracy z asystentem
3.	Nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktów między dziećmi w pieczy zastępczej i rodzicami biologicznymi	Działania ciągle 2024-2026	- udział pracowników podczas spotkań dzieci z rodzicami biologicznymi - rozmowy z rodzicami zastępczymi na temat podtrzymywania kontaktów z rodzicami biologicznymi

Cel strategiczny nr 4: Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
1.	Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej oraz innych podmiotów	Działania ciągle 2024-2026	- liczba pracowników którzy wzięli udział w szkoleniach , konferencjach -liczba szkoleń, konferencji, seminariów
2.	Upowszechnianie dobrych praktyk w obszarze opieki nad dzieckiem i rodziną.	Działania ciągle 2024-2026	- liczba inicjatyw
3.	Wsparcie rodzin w formie powiatowej placówki wsparcia dziennego	Działania ciągle 2024-2026	- liczba dzieci objętych pomocą w placówce

V. Zakładane rezultaty realizacji Programu:

1. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie wartości rodziny poprzez podejmowanie działań profilaktycznych i promujących wartości rodzinne.
2. Wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo – wychowawczą oraz rodzin dysfunkcyjnych.
3. Minimalizacja zjawiska niewydolności opiekuńczo – wychowawczej rodzin zamieszkujących teren powiatu bieszczadzkiego poprzez działalność Placówki Wsparcia Dziennego.
4. Zwiększenie liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych.
5. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, prowadzenie grup wsparcia, zapewnianie dostępu do specjalistycznej pomocy, przyznawanie świadczeń dla rodzin zastępczych zawodowych, zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

6. Zatrudnienie koordynatorów celem udzielania pomocy rodzinom sprawującym pieczę zastępczą w realizacji ich zadań oraz współpracy z asystentami rodziny zatrudnionymi w gminach na terenie powiatu bieszczadzkiego.
7. Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom usamodzielnianym oraz większe wsparcie w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia, w tym poprzez wsparcie rzeczowe i finansowe.
8. Wzmocnienie procesu aktywizowania osób usamodzielnianych do uczestnictwa w życiu społecznym, kontynuowania nauki, uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz podejmowania pracy.
9. Zwiększenie liczby dzieci wracających z pieczy zastępczej pod opiekę rodziny biologicznej.
10. Wzrost wiedzy i umiejętności kadry pomocy społecznej i kadry współpracującej w obszarze pomocy dziecku i rodzinie oraz wdrażanie innowacyjnych metod pracy z rodziną problemową.

Adresaci Programu:

Program skierowany jest do:

- 1) Całej społeczności lokalnej powiatu bieszczadzkiego,
- 2) Dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
- 3) Osób pełniących funkcję rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka,
- 4) Rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- 5) Usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej,
- 6) Kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- 7) Osób pracujących zawodowo w obszarze pieczy zastępczej.

Realizatorzy Programu:

Głównym realizatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych czyli Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Bieszczadzkim. Zadania Programu PCPR będzie realizować przy współpracy:

- 1) Starostwa Powiatowego w Ustrzykach Dolnych,
- 2) Ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu bieszczadzkiego,
- 3) Asystentów rodzin,
- 4) Komendy Powiatowej Policji w Ustrzykach Dolnych,
- 5) Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Ustrzykach Dolnych,
- 6) Wydziału rodzinnego Sądu Rejonowego w Lesku,
- 7) Rodzin zastępczych, rodzinnego domu dziecka, wychowanków pieczy zastępczej,
- 8) Instytucji oświatowych działających na terenie powiatu bieszczadzkiego,
- 9) Ośrodków Adopcyjnych.

VI. Źródła finansowania programu

1. Samorząd województwa.
2. Samorząd powiatu.
3. Samorząd gminy.

4. Administracja rządowa (Ministerstwo, Wojewoda).
5. Organizacje pozarządowe.
6. Środki zewnętrzne, w tym fundusze strukturalne.
7. Inne podmioty/partnerzy działań/rodzice biologiczni.

VII. Monitoring i ewaluacji programu

Monitorowanie Programu odbywać się będzie poprzez składanie przez PCPR w Ustrzykach Dolnych corocznego sprawozdania z realizacji Programu, stanowiącego załącznik do sprawozdania z działalności PCPR a także poprzez sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu elektronicznego. Program ma charakter otwarty i w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych w zakresie pieczy zastępczej, może ulegać modyfikacjom ma skutek zmieniającej się rzeczywistości, rozeznaczonych potrzeb oraz wymogów prawnych. Stały monitoring pozwoli wskazać występujące w Programie problemy związane z jego realizacją, zdiagnozować przyczyny ich powstawania oraz określić sposoby ich rozwiązania oraz im przeciwdziałać.

VIII. Podsumowanie

„Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2024-2026” wyznacza kierunki działania oraz zakłada kontynuację działań uznanych za potrzebne i wartościowe. Uwidacznia on również, że forma opieki zastępczej powinna respektować prawo dziecka do stabilnego środowiska wychowawczego, do utrzymania osobistych kontaktów z rodziną, w tym powrotu do rodziny naturalnej. Dziecku, które musi znaleźć się poza rodziną biologiczną należy stworzyć dogodne warunki najbardziej zbliżone do rodzinnych, niezależnie na jak długo trafia do innych form opieki zastępczej. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych jako Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Bieszczadzkim opracowało powyższy Program tak, aby móc skutecznie i efektywnie pomagać dziecku pozostawionemu bez właściwej opieki w rodzinie naturalnej. Program ma charakter otwarty i będzie systematycznie aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb. W lokalnym systemie działań w obszarze rozwiązywania problemów społecznych wszystkie podmioty są ważne i należy brać ich opinię pod uwagę. Tak rozumiana współpraca zapewni pełne i kompleksowe działanie na rzecz wsparcia dziecka i rodziny.

IX. Spis tabel

Tabela nr 1. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2020 - 2022 w Miejsko Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Ustrzykach Dolnych.

Tabela nr 2. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2020 - 2022 w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Czarnej.

Tabela nr 3. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2020 - 2022 w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Lutowiskach.

Tabela nr 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności.

Tabela nr 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2020 - 2022.

Tabela nr 6. Wsparcie asystenta rodzin w latach 2020-2022.

Tabela nr 7. Liczba rodzin zastępczych i przebywających w nich dzieci w latach 2020 - 2022 w Powiecie Bieszczadzkim.

Tabela nr 8. Liczba rodzin zastępczych i przebywających w nich dzieci w latach 2020 - 2022 w Powiecie Bieszczadzkim – ogółem.

Tabela nr 9. Liczba dzieci pochodzących z terenu powiatu bieszczadzkiego przebywających w pieczy zastępczej poza powiatem bieszczadzkim w latach 2020-2022.

Tabela nr 10. Dzieci w pieczy zastępczej ze względu na okres przebywania w pieczy, w latach 2020 - 2022 w Powiecie Bieszczadzkim.

Tabela nr 11. Dzieci w pieczy zastępczej ze względu na wiek, w latach 2020 - 2022 w Powiecie Bieszczadzkim.

Tabela nr 12. Liczba kandydatów na rodziców zastępczych przeszkolonych w powiecie bieszczadzkim w latach 2020 -2022.

Tabela nr 13. Kwoty świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych (bez kosztów poniesionych na dzieci pochodzące z terenu innych powiatów) w 2020 r.

Tabela nr 14. Kwoty świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych (bez kosztów poniesionych na dzieci pochodzące z terenu innych powiatów) w 2021 r.

Tabela nr 15. Kwoty świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych (bez kosztów poniesionych na dzieci pochodzące z terenu innych powiatów) w 2022 r.

Tabela nr 26. Ilość dzieci z powiatu bieszczadzkiego przebywająca w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2020 - 2022.

Tabela nr 17. Liczba świadczeń przyznanych wychowankom usamodzielnionym, w latach 2020-2022.

Tabela nr 18. Liczba przeszkolonych osób z rodzin zastępczych w latach 2020-2022 oraz tematy szkoleń.

Tabela nr 19. Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin zastępczych na terenie powiatu bieszczadzkiego, w latach 2020-2022.

Tabela nr 20. Limit zawodowych rodzin zastępczych na lata 2024-2026.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Marek Bajda

